

Міністерство освіти і науки України

Факультет міжнародних відносин
Кафедра історії ім. проф. М. П. Ковальського

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ
«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

Острог – 2014

УДК 94(477)
ББК 63
М 54

*Рекомендовано до друку Радою факультету
міжнародних відносин Національного університету
«Острозька академія» (протокол № 5 від 10 грудня 2013 р.)*

Укладачі:

М.Б. Близняк, кандидат історичних наук, доцент (Острог)

В.С. Марчук, кандидат історичних наук, старший викладач (Острог)

Л.В. Трофимович, кандидат історичних наук, старший викладач (Львів)

Рецензент:

Л.О. Зашкільняк, доктор історичних наук, професор (Львів);

В.П. Яремчук, доктор історичних наук, професор (Острог).

М 54   Методичні рекомендації до вивчення курсу «Історія України» / укладачі М. Б. Близняк, В. С. Марчук, Л. В. Трофимович. – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. – 112 с.

У навчально-методичному посібнику подані теми та плани семінарських занять, тематика рефератів відповідно до навчальної програми з курсу «Історія України», призначені для самостійної підготовки студентів. Наведена рекомендована література. До структури посібника включено основні терміни та поняття й перелік основних дат з історії України.

Для студентів університету, що вивчають курс «Історія України».

**УДК 94(477)
ББК 63**

© М. Б. Близняк, В. С. Марчук, Л. В. Трофимович, 2014

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»	7
Тема 1: Утворення Київської Русі	7
Тема 2: Суспільні та економічні стосунки на Русі (за «Руською Правдою»)	10
Тема 3: Давньоруська держава і зовнішній світ	13
Тема 4: Дезінтеграція Київської Русі	18
Тема 5: Утворення і розвиток Галицько-Волинського князівства	24
Тема 6: Українські землі в складі Великого князівства Литовського та Польщі	27
Тема 7: Перше культурно-національне Відродження	30
Тема 8: Соціально-економічний розвиток українських земель кінця XVI – першої половини XVII ст.	32
Тема 9: Українська національна революція середини XVII ст.	35
Тема 10: Українська козацька держава другої половини XVII – XVIII ст.	40
Тема 11: Велика Україна у 1860 – 1900 рр.	44
Тема 12: Українські визвольні змагання 1917 – 1921 рр.	47
Тема 13: Українські землі у міжвоєнний період	50
Тема 14: Україна в роки Другої світової війни	53
Тема 15: Україна в 1964 – 1991 рр.: трансформації суспільного розвитку	56
Тема 16: Україна в умовах незалежності (1991 – 2013)	59
Тема 17: Модуль.	62
ПИТАННЯ НА ІСПИТ З КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»	63
ПЕРЕЛІК ТЕМ РЕФЕРАТИВ	68
ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ	72
ОСНОВНІ ДАТИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ	94

ПЕРЕДМОВА

Методичні рекомендації підготовлено відповідно до навчальної програми з курсу «Історія України», який читається студентам усіх спеціальностей факультетів Національного університету «Острозька академія». У ньому представлено широку панораму подій від народження Київської Русі до питань сучасності (у вужчому варіанті, аніж у лекційному курсі).

Методичний посібник, підготовлений для студентів різних спеціальностей, має свою специфіку. Студенти-історики вивчають цей курс впродовж кількох триместрів, що не вимагає спеціальних пояснень. Студенти інших спеціальностей вивчають пропонований курс за один триместр, з чим пов'язана структура посібника. Історики першого курсу вивчають теми №1 – 5; 7 – 10. Студентам економічного факультету та політико-інформаційного менеджменту виносяться на розгляд теми № 1, 9, 12, 17. Студенти гуманітарного, юридичного факультетів вивчають теми № 1, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17.

Укладачі намагались дати студентам своєрідний напрям підготовки, основу, з допомогою якої вони розширюватимуть горизонти вже здобутих знань, вибудовуватимуть власне бачення народження та поступу української державності та її вузлові проблеми.

До кожного семінару представлено тему та план заняття. Кращому розумінню поданих питань слугує рубрика «необхідно звернути увагу на», яка покликана зорієнтувати студентів під час підготовки до чергового заняття. Перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарів включає монографії, наукові статті та окремі навчальні посібники. Тут представлено перелік основних термінів та хронологічний довідник, що зможе допомогти при деталь-

нішому з'ясуванні тих чи інших проблемних питань минулого нашої країни.

Усі семінарські заняття проводяться у формі дискусії (усна форма) із залученням основних доповідачів із питань семінару й дискутантів з групи. П'ять-шість студентів у групі можуть виконувати письмові/тестові завдання впродовж заняття. Для підготовки до семінару необхідно використовувати рекомендовану літературу. На занятті дозволяється користуватися конспектами, що створені власноручно. Роздруківки, ксерокопії та книги під час заняття використовувати заборонено (виняток становлять карти, схеми та публікації джерел).

Система оцінювання. Студент отримує максимальну кількість балів – «5» (відмінно) в тому випадку, коли він зробив ґрунтовну доповідь по питанню, повністю у письмовому вигляді або усно відповів на поставлені йому запитання, розкрив сутність проблеми, показав добрі знання з історіографії поставленого завдання, подав власні судження і міркування, добре орієнтується щодо завдань, проблем і перспектив історії України. Студент отримує «4» (добре) бали тоді, коли добре засвоїв матеріал, відповідає на окремі запитання, не до кінця впевнений у своїх відповідях, що стосуються дефініцій, доповнює своїх колег. «3» (задовільно) бали студент отримує тоді, коли він може зробити доповідь, але не відповідає на поставлені запитання, не бере активної участі в роботі, задає запитання колегам, робить доповнення. «2» (незадовільно) бали – це оцінка студента, який не володіє матеріалом, але робить доповнення. «1» бал ставиться лише за присутність на занятті студента, який не підготувався.

Реферат виконується у письмовому вигляді. Текст роботи повинен бути набраним на комп'ютері у письмовому вигляді: Word, шрифт 14, міжрядковий інтервал півтора. Об'єм – не менше 8 сторінок і не більше 12 сторінок. Структура – план, виклад основного матеріалу, список використаних джерел та літератури, основні терміни та по-

няття (усі вказані елементи реферату є обов'язковими). Тема реферату не може бути сформульованою самостійно, її необхідно обрати лише зі спеціально запропонованого списку. Власні теми рефератів обов'язково мають бути узгоджені з викладачем та затверджені. В одній групі не можна виконувати два та більше рефератів на одну тему. Староста групи формує список тем рефератів з прізвищами авторів та передає викладачу.

У результаті засвоєння курсу студенти повинні:

знати:

- основні етапи в історії людства;
- соціально-економічні, політичні, культурні процеси історичного розвитку українського народу;
- головні історичні події та явища;
- діяльність історичних осіб, політичних партій та об'єднань;
- особливості взаємодії особи та суспільства на різних етапах української історії.

вміти:

- аналізувати процеси становлення та розвитку української держави, формування українського народу та його взаємин з сусідами;
- встановлювати хронологічну послідовність подій окремого періоду;
- брати участь у дискусіях на суспільно-політичні теми;
- критично аналізувати історичні джерела, користуватись довідковою літературою;
- організовувати евристичну та дослідницьку роботу;
- пояснювати й застосовувати основні історичні терміни й поняття.

Подані головні аспекти підготовки студентів до семінарських занять не претендують на вичерпність та істину в останній інстанції.

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

Тема 1: Утворення Київської Русі / 2 год./

1. Передумови утворення держави у східних слов'ян.
2. Київ та Давньоруська держава.
3. Утворення Київської Русі. Норманська теорія.
4. Перші київські князі.

Література:

1. Александров Д.Н. Феодальная раздробленность Руси / Д.Н. Александров. – М.: Экслибрис-Пресс, 2001. – 479 с.
2. Брайчевський М.Ю. Коли і як виник Київ / М.Ю. Брайчевський. – К.: Вид – во АН УРСР, 1963. – 163 с.
3. Винокур О. Давня і середньовічна історія України / О. Винокур, С. Трубочанінов. – К.: Глобус, 1996. – 224 с.
4. Греков Б.Д. Киевская Русь / Б.Д. Греков. – М.: Госполитиздат, 1953. – 568 с.
5. Економічна історія України. Історико-економічне дослідження у двох томах / Гол. ред. ради В.М. Литвин. – К.: Ніка-центр, 2011. – Т.1. – 696 с. Електронний режим доступу: <http://histans.com/LiberUA/978-966-521-572-1/978-966-521-572-1.pdf>.
6. Історія України (навчально-методичний посібник) / В.Б. Атаманенко, М.Б. Близняк, Н.М. Лопачька та ін. – Острог, 2009. – 205 с.
7. Котляр М.Ф. Історія України в особах: Давньоруська держава / М.Ф. Котляр. – К.: Україна, 1996. – 240 с.
8. Котляр Н.Ф. Древняя Русь и Киев в летописных преданиях и легендах / Н.Ф. Котляр. – К.: Наук. думка, 1986. – 159 с. Електронний режим доступу: http://histans.com/LiberUA/drrus_1986/drrus_1986.pdf
9. Крип'якевич І.П. Історія України / І.П. Крип'якевич. – Львів: Світ, 1990. – 520 с.

Навчальне видання

Укладачі

*Микола Богданович БЛИЗНЯК,
Володимир Станіславович МАРЧУК,
Лілія Володимирівна ТРОФИМОВИЧ*

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»**

Головний редактор *Ігор Пасічник*

Технічний редактор *Роман Свинарчук*

Комп'ютерна верстка *Наталії Крушинської*

Художнє оформлення обкладинки *Катерини Олексійчук*

Формат 42x30/4. Ум. друк. арк. 6,51. Тираж 50 прим. Зам. № 5-14
Папір офсетний. Друк цифровий.
Гарнітура «PragmaticaC»

Оригінал-макет виготовлено у видавництві
Національного університету «Острозька академія»,
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.

Видавець СПД Свинарчук Р. В.
Тел. (+38067) 771 28 70, e-mail: 35800@ukr.net.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 27 від 29 липня 2004 року.